

stor arbejdspræstation ved senere overenskomstforhandlinger vil medføre trykning af akkordsatserne.

Det er udfra svaghederne i de hidtidige lønssystemer; at tanken om at skabe et *kompagniskab, et interessefællesskab* mellem ejere og medarbejdere, i sin tid opstod. Der skulle gennem interessefællesskabet gives sikkerhed for, at en øget produktion kom alle deltagere i virksomheden tilgode.

Allerede i det 19. århundrede indførtes i et betydeligt antal bedrifter i Frankrig og England sådanne ordninger med *andel i udbyttet* — i adskillige tilfælde udformet således at virksomhedens medarbejdere efterhånden blev medejere af virksomheden.

I begyndelsen af dette århundrede fandt der i Frankrig omfattende drøftelser af problemet sted i parlamentet, der bl. a. satte sig spor i den franske minelov, hvor tildeling af koncessioner blev gjort afhængig af, at pågældende selskab byggede på et udbyttedelingsprincip, og ved en fransk lov af 26. april 1917 søgte man mere generelt at fremme udbyttedelingstanken.

Efter den første verdenskrig førte de revolutionære stemninger i mange lande med sig, at en reform af arbejdsforholdene tilstræbtes gennem oprettelse af *bedriftsråd* (således i Tyskland, Østrig og Norge, og forslag i så henseende fremsattes her i Danmark af det første ministerium Stauning). Disse bedriftsråd blev, hvor de indførtes, en skuffelse og medførte i hvert tilfælde ikke en højnelse af produktionen, vel nok fordi de ikke skabte den rette forening af rettigheder og ansvar og derfor ikke formåede at drage medarbejderne ind i virksomhedens interessesfære.

Under disse forhold fremsatte det radikale venstre den 25. februar 1927 i folketinget et lovforslag om fremme af arbejderens delagtighed i ejendomsretten til aktieselskaber og visse andre virksomheder (rigsdagstidenden 1926—27, tillæg A. sp. 4651. Forslagets første behandling findes i folketingstidenden 1926—27, sp. 4370). Forslaget var udarbejdet på grundlag af stedfundne forhandlinger i arbejdskommissionen af 1925 (se beretning fra folketingets udvalg vedrørende ovennævnte lovforslag, afgivet den 14. juli 1927).

Socialdemokratiets, venstres og retsforbundets ordførere tilsagde velvillig forhandling om forslaget, medens det konservative folkeparti erklærede, at partiet ikke ville deltage i en lovgivning på dette område.

Socialdemokratiets ordfører gav under

forhandlingerne en skildring af, hvorfor fagorganisationerne hidtil havde set med skepsis på udbyttedelingstanken, og præciserede partiets principielle ønsker om bedriftsråd.

I den tid, der siden er forløbet, har udbyttedelingstanken atter arbejdet sig frem, og navnlig er flere former for udbyttedeling skudt frem indenfor det praktiske bedriftsliv i USA, hvor et stort antal store bedrifter også har arbejdet intenst for at skabe medejerskab gennem en spredning af selskabernes aktier.

Når udbyttedelingstanken atter vinder frem i adskillige lande, står det sikkert også i forbindelse med, at der nu gennem *samarbejdsudvalgene* (der her i landet er indført overenskomstmæssig i industrielle virksomheder med over 25 arbejdere) er skabt et forum for forhandling mellem ledelse og medarbejdere om den fælles interesse i fremme af produktionen. Forsåvidt kan det siges, at udbyttedelingstanken er en videre udbygning af den til grund for samarbejdsudvalgene liggende idé.

I denne forbindelse er det af særlig interesse, at en stor dansk industrivirksomhed, maskinfabrikken „Atlas“, i 1950 som et forsøg har gennemført et udbyttedelings-system, en såkaldt *bonusordning*, hvis fundats og beretning om bonustildelingen for året 1950—51 er gengivet i bilag til det i forrige samling fremsatte forslag (rigsdagstidende till. A. 1951—52, sp. 3359).

Da det radikale venstre nærer den opfattelse, at en væsentlig øget velstand for de brede befolkningslag alene er mulig gennem en stærkt øget produktion, og tillige mener, at denne øgede produktion vil være afhængig af det nøjest mulige samarbejde og interessefællesskab mellem alle produktionsfaktorer, har partiet besluttet at fremsætte nærværende lovforslag med det formål at søge et sådant samarbejde fremmet.

Selvom man mener, at det vil være ønskeligt, at udbyttedelingsordningen finder en meget stor udbredelse, anser man det for rigtigst, at sådanne ordninger kommer til at vokse frem lidt efter lidt, således at de begynder, hvor interessen er størst. Man vil også herigennem kunne vinde værdifulde erfaringer. Man mener derfor, at indførelsen af udbyttedelingsordninger må ske på helt frivillig basis, og at statens indsats alene skal bestå i at lette og opmuntre til gennemførelsen af frivillige ordninger.

Forslaget går ud på oprettelsen af et nævn, der på forskellig måde skal søge